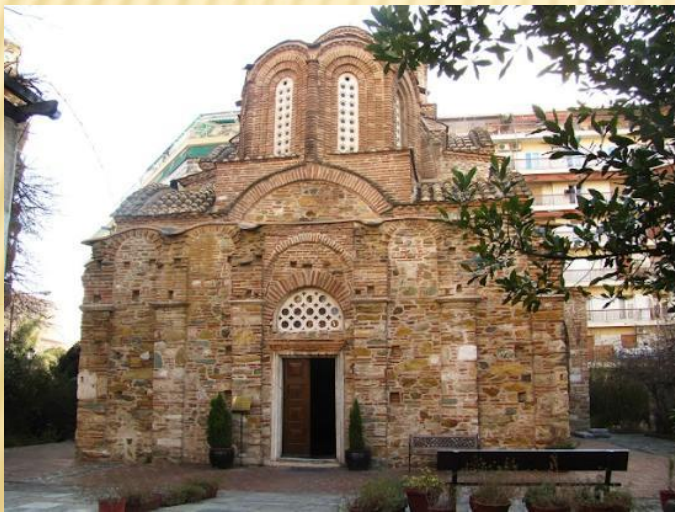
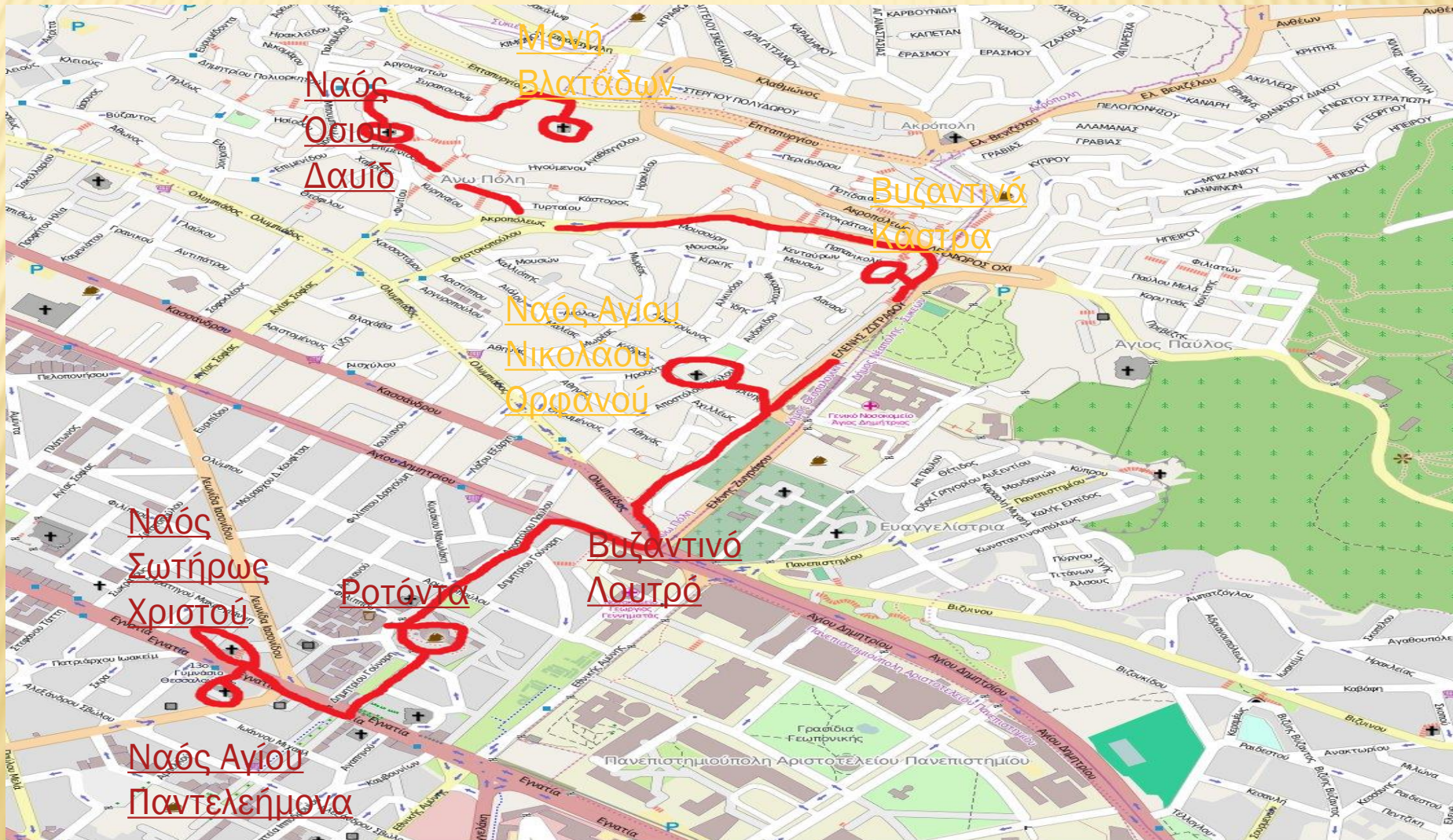

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χρήστος Νικολαΐδης Ε1 & Νίκος Μουλτζής

Η ΠΡΩΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

ΜΟΝΗ ΒΛΑΤΤΑΔΩΝ

Ιδρύθηκε κατά τα μέσα του 14ου αιώνα σε χώρο που πιθανώς να φιλοξενούσε παλαιότερο ναό, από τον κρητικής καταγωγής μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Δωρόθεο Βλαττή και τον αδελφό του Μάρκο. Οι πρώτες ιστορικές αναφορές στη Μονή Βλαττάδων γίνονται το 1405 στο οδοιπορικό του Ρώσου περιηγητή Ιγνατίου του Σμολένσκ. Κατά τον 15ο αιώνα η μονή γνώρισε μεγάλη ακμή. Μετά την άλωση της Θεσσαλονίκης οι Τούρκοι της έδωσαν κάποια προνόμια, που επικυρώθηκαν και με φερμάνι του Μωάμεθ Β΄ το 1446. Σύμφωνα με παράδοση του 16ου αιώνα, η προνομιακή αυτή μεταχείριση οφειλόταν στη βοήθεια που είχαν προσφέρει οι μοναχοί της στους Τούρκους για την άλωση της πόλεως.

ΝΑΟΣ ΟΣΙΟΥ ΔΑΥΙΔ

- ✦ Το παλαιό καθολικό της Μονής Λατόμου, γνωστό σήμερα ως Ναός του Οσίου Δαβίδ, είναι παλαιοχριστιανικό μνημείο της Θεσσαλονίκης. Βρίσκεται στην Άνω Πόλη, στο τέλος της οδού Αγίας Σοφίας. Ο ναός ήταν αρχικά αφιερωμένος στο Χριστό Σωτήρα ή κατ'άλλους στον Προφήτη Ζαχαρία, ενώ το όνομα Όσιος Δαβίδ του αποδόθηκε λανθασμένα στην αρχή του περασμένου αιώνα και επικράτησε από τότε. Στην αρχική του μορφή ο ναός αποτελούσε ένα τετράγωνο κτίριο με κόγχη στα ανατολικά και μέσα στο τετράγωνο σχηματιζόταν ισοσκελής σταυρός από τέσσερα μικρά διαμερίσματα στις γωνίες. Το κτήριο διέθετε επίσης τρούλο, ο οποίος μετέπειτα αντικαταστάθηκε από κεραμωτή στέγη. Η δυτική πλευρά του κτηρίου απ'όπου γινόταν η είσοδος έχει καταστραφεί και έτσι η σημερινή είσοδος βρίσκεται στη νότια πλευρά.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΛΟΥΤΡΟ

- ✘ Το Βυζαντινό Λουτρό της Άνω Πόλης, είναι το μοναδικό Βυζαντινό Λουτρό που σώζεται από την Μεσοβυζαντινή Περίοδο στον Ελλαδικό Χώρο. Η αξία του ως μνημείο είναι μεγάλη και η πολεοδομική θέση που κατέχει σημαντική. Βρίσκεται στην είσοδο του χαρακτηρισμένου παραδοσιακού οικισμού της Άνω Πόλης στην Θεσσαλονίκη, και λειτουργούσε ως ανδρικό και γυναικείο λουτρό. Συγκεκριμένα βρίσκεται μεταξύ των οδών Θεοτοκοπούλου, Κρίσπου, Χρυσοστόμου και Φιλοκτήτου στην Άνω Πόλη.

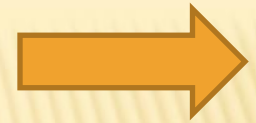

ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΟΡΦΑΝΟΥ

- ✦ Ο Ναός του Αγίου Νικολάου του Ορφανού είναι παλαιό βυζαντινό καθολικό μονής της Θεσσαλονίκης και μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, κτισμένο στις αρχές του 14ου αιώνα. Βρίσκεται στη βορειοανατολική γωνία της παλιάς πόλης, εντός των τειχών, μεταξύ των οδών *Ηροδότου* και *Αποστόλου Παύλου*. Το όνομα του ναού, *Ορφανός* ή *των Ορφανών*, συναντάται για πρώτη φορά σε πηγές του 17ου και 18ου αιώνα και ταυτίζεται με τον άγνωστο κτήτορα του μνημείου που ανήκε στην οικογένεια των Ορφανών ή στη λειτουργία ορφανοτροφείου στο χώρο της μονής, είτε αποδίδεται στην ιδιότητα του Αγίου Νικολάου ως προστάτη των χηρών και των ορφανών. Ως ιδρυτής του ναού έχει προταθεί από τους ερευνητές ο Νίκων Σκουτέριος Καπανδρίτης Ορφανός, καθώς και ο κράλης της Σερβίας Μιλούτιν που λόγω του γάμου του με την πριγκήπισσα Σιμωνίδα είχε στενούς δεσμούς με τη Θεσσαλονίκη

ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ

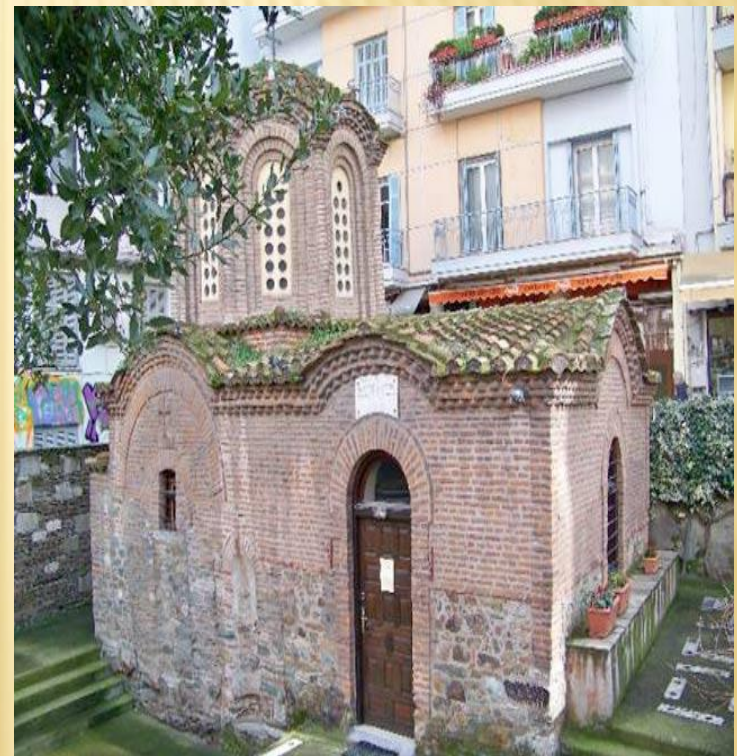
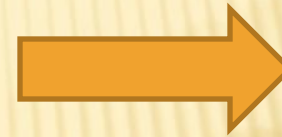

- ✦ Ο ναός του Αγίου Παντελεήμονος είναι παλαιό καθολικό βυζαντινής μονής της Θεσσαλονίκης και Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα της πόλης, στη συνάντηση των οδών *Εγνατίας* και *Ιασονίδου*. Ανήκει στον τύπο του σύνθετου τετρακιόνιου σταυροειδούς εγγεγραμμένου με νάρθηκα και περιμετρική στοά, που ανατολικά απολήγει σε δύο παρεκκλήσια. Χρονολογείται στα τέλη 13ου - αρχές 14ου αιώνα και ταυτίζεται με τη Μονή της Θεοτόκου Περιβλέπτου, γνωστή και ως Μονή του κυρ Ισαάκ από το όνομα του ιδρυτή της, ο οποίος με το όνομα Ιάκωβος διετέλεσε μητροπολίτης Θεσσαλονίκης μεταξύ 1295 και 1315.

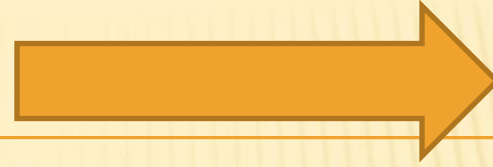

ΝΑΟΣ ΣΩΤΗΡΩΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

- ✘ Με τη βοήθεια και χάρη του Πανάγαθου Θεού σάς καλωσορίζουμε στο διαδικτυακό χώρο της ενορίας μας. Το διαδίκτυο – αγαπητό στους περισσότερους νέους – είναι ένα εργαλείο με πολλές δυνατότητες. Είναι η εφημερίδα του αύριο. Δεν επιζητούμε πρωτοτυπία. Δεν στοχεύουμε σε καμία διάκριση με την ιστοσελίδα αυτή. Τη θεωρούμε ελάχιστο και μικρό αφιέρωμα σ' αυτό το Ναό, που δέχτηκε τις προσευχές, τις λύπες και τις χαρές τόσων και τόσων πιστών όλα τούτα τα χρόνια, από το 1969 μέχρι και σήμερα.

ΡΟΤΟΝΤΑ

- ✘ Η Ροτόντα είναι κτίσμα το οποίο προοριζόταν για μαυσωλείο του Γαλέριου. Λόγω της μη χρήσης του αργότερα μετατράπηκε σε χριστιανικό ναό του Αγίου Γεωργίου και συμπεριλήφθηκε στα Παλαιοχριστιανικά και Βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης ως Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ.^[1] Πρόκειται για θολωτό στρογγυλό κτίσμα του 4ου αιώνα, όμοιο με το Πάνθεον στη Ρώμη. Κτίστηκε στα χρόνια του Καίσαρα Γαλέριου γύρω στο 304 μ.Χ. ενώ προοριζόταν ως ναός του Δία ή των Καβείρων, ή ως Μαυσωλείο του Γαλέριου. Ωστόσο, εξαιτίας του θανάτου του Γαλέριου το 311 μ.Χ., η Ροτόντα έμεινε κενή χωρίς χρήση.

ΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΚΑΣΤΡΑ

- ✦ Τα τείχη Θεσσαλονίκης αποτελούσαν την οχύρωση της βυζαντινής πόλης και παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον και σημασία από αρχαιολογική, αρχιτεκτονική και καλλιτεχνική άποψη. Τα όρια των βυζαντινών τειχών της Θεσσαλονίκης συνέπιπταν με εκείνα των ρωμαϊκών.

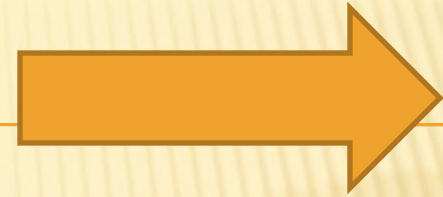
Τα τείχη Θεσσαλονίκης ήταν χτισμένα από στενές ζώνες λίθων και πλατύτερες πλίνθων και απλωνόταν σε μήκος 7-8 χιλιομέτρων. Τα τείχη είχαν τετράγωνη κάτοψη (σχήμα τραπεζίου) και ύψος 10-12 μ. και το βόρειο τμήμα τους ενωνόταν με τα τείχη της Ακρόπολης Θεσσαλονίκης.

2^Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

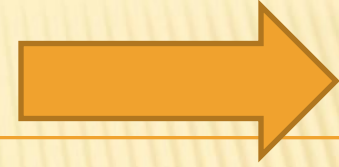
ΑΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΟΣ

- ✦ Η εκκλησία της **Αχειροποιήτου** (Ελληνιστική Κοινή: (Παναγία) Ἀχειροποιήτος) είναι παλαιοχριστιανική βασιλική της Θεσσαλονίκης, σωζόμενη σήμερα στην ίδια μορφή που κατασκευάστηκε τον 5ο αιώνα - γεγονός που την καθιστά μοναδική στην ανατολική Μεσόγειο. Βρίσκεται στην οδό Αγίας Σοφίας, απέναντι από την πλατεία Μακεδονομάχων και η ίδρυσή της τοποθετείται στην περίοδο 450-475. Είναι αφιερωμένη στη Θεοτόκο και η ονομασία της οφείλεται στην "αχειροποίητη" λατρευτική εικόνα της Θεοτόκου δεομένης που βρισκόταν στο ναό.

ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ

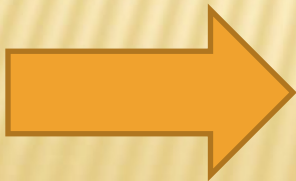

- ✘ Η Αγία Σοφία της Θεσσαλονίκης, είναι μία από τις παλαιότερες εκκλησίες της πόλης, η οποία έχει παραμείνει ακέραια μέσα στο βάθος του χρόνου και λειτουργεί μέχρι σήμερα. Ο ναός της του Θεού Σοφίας της Θεσσαλονίκης χτίστηκε τον 8ο αιώνα στη θέση μιας μεγάλης παλαιοχριστιανικής βασιλικής, που καταστράφηκε, πιθανόν από σεισμό, στις αρχές του 7ου αιώνα. Το 1204, όταν με την Δ' Σταυροφορία κυριεύθηκε η πόλη από τους σταυροφόρους, η Αγία Σοφία μετατράπηκε στον καθολικό καθεδρικό ναό της Θεσσαλονίκης.

ΚΑΤΑΚΟΜΒΗ ΙΩΑΝΝΗ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

- ✘ Ένα σημείο αναφοράς του υπόγειου δικτύου κατακομβών και στοών ήταν αυτές του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, οι οποίες βρίσκεται πίσω από την Αγία Σοφία στις αρχές του πεζόδρομου της Ικτίνου. Στο κέντρο της αυλής υπάρχουν τα ερείπια ενός ναού πανομοιότυπου με αυτόν της Ροτόντας.
- ✘ Στο εσωτερικό της εκκλησίας υπάρχουν σκαλοπάτια που οδηγούν στις κατακόμβες. Οι ιστορίες που ακούγονται για τις κατακόμβες είναι πολλές, ενώ οι επίσημες ιστορικές καταγραφές είναι ελάχιστες. Λέγεται ότι οι κατακόμβες του Αγίου Ιωάννη είχαν επικοινωνία με την Κρύπτη του Αγίου Δημητρίου (απόσταση σε ευθεία πάνω από 2 χλμ και υψομετρική διαφορά γύρω στα 50 μέτρα), μέσω ενός υπόγειου δρόμου, ο οποίος μέχρι τις αρχές του 20 αιώνα διασωζόταν αλλά αργότερα με την κατασκευή του διπλανού δρόμου (Μακένζυ Κινγκ) αλλά και με την μεγάλη ανοικοδόμηση γενικότερα, τα θεμέλια, έκοψαν οριστικά αυτό το σοκάκι και έριξαν ένα πέπλο μυστηρίου στο όλο θέμα του μοναστηριού, το οποίο αποτελεί μία όαση πρασίνου στην καρδιά της πόλης.

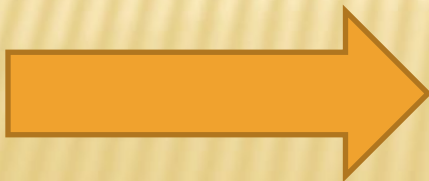
ΠΑΝΑΓΙΑ ΧΑΛΚΕΩΝ

- ✘ Η εκκλησία **Παναγία των Χαλκέων** είναι βυζαντινή εκκλησία, χτισμένη τον 11ο αιώνα, και βρίσκεται στο κέντρο της **Θεσσαλονίκης**. Η εκκλησία βρίσκεται στην Πλατεία Αρχαίας Αγοράς, βόρεια της **Εγνατίας Οδού** στο σημείο που διασταυρώνεται με την λεωφόρο Αριστοτέλους που οδηγεί στην *Πλατεία Αριστοτέλους*. Η αρχαιολογική τοποθεσία της ρωμαϊκής αγοράς της πόλης βρίσκεται βορειοανατολικά, και ονομάστηκε "Η Παρθένος των Χαλκουργών", επειδή η τοποθεσία της γειτνιάζει με την περιοχή όπου παραδοσιακά ζούσαν οι **χαλκουργοί** της πόλης

ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

- ✘ Ο Ναός των Αγίων Αποστόλων είναι σημαντικό μνημείο της βυζαντινής Θεσσαλονίκης και ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά δείγματα αρχιτεκτονικής της Παλαιολόγιας περιόδου. Βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της πόλης, στην αρχή της σημερινής οδού Ολύμπου, κοντά στα δυτικά τείχη.
- ✘ Πρόκειται για παλαιό καθολικό μονής που πιστεύεται ότι ήταν αρχικά αφιερωμένη στη Θεοτόκο. Ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο των σύνθετων πεντάτρουλλων τετρακιόνιων σταυροειδών εγγεγραμμένων ναών με νάρθηκα, περίστωο, δύο παρεκκλήσια και λιτή.^[1] Κτίστηκε την περίοδο 1310-1314 από τον οικουμενικό πατριάρχη Νήφωνα τον Α' όπως φαίνεται από επιγραφές της εκκλησίας που φέρουν το όνομά του: *Νίφων πατριάρχης και κτήτωρ*.^[2] Ο εσωτερικός διάκοσμος σώζεται αποσπασματικά καθώς η εκκλησία υπέστη καταστροφές από τους Τούρκους όταν μετατράπηκε σε τζαμί την περίοδο 1520-1530, με την επωνυμία *Σοούκ Σου Τζαμί* (= τζαμί του κρύου νερού).^[3] Την ίδια ακριβώς περίοδο κτίστηκε το γειτονικό Πασά Χαμάμ.

ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

- ✘ Ο ναός του Αγίου Δημητρίου αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης. Βρίσκεται στην ομώνυμη οδό και είναι πεντάκλιτη βασιλική με εγκάρσιο κλίτος και με πλούσιο ζωγραφικό και μαρμάρινο διάκοσμο με περίτεχνα κιονόκρανα. Στο υπόγειο του ναού βρίσκεται ο χώρος μαρτυρίου του Αγίου. Από τα ψηφιδωτά του, ξεχωρίζει αυτό που απεικονίζει τον ίδιο τον άγιο με δύο μικρά παιδιά και ένα άλλο, που απεικονίζει τον άγιο ανάμεσα στον επίσκοπο και στον έπαρχο οι οποίοι ανακαίνισαν το ναό. Ο σημερινός ναός κτίστηκε από τον επίσκοπο Ιωάννη τον 7ο αιώνα, στα ερείπια παλαιότερου ναού.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΠΟΥ

ΜΑΣ

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΑΤΕ